

به نام خدا

تحليل روانکاوانه آثار نقاشی هانیبال الخاص بر اساس الگوی کارل گوستاو یونگ

مؤلف :

زهرا نیک پی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: نیک پی، زهرا، ۱۳۶۳-
عنوان و نام پدیدآور: تحلیل روانکاوانه آثار نقاشی هانیبال الخاص بر اساس الگوی کارل
گوستاو یونگ/مؤلف زهرا نیک پی.
مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۸۶ ص.؛ مصور (رنگی).
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۲۲۳-۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. [۸۱]-۸۵
موضوع: الخاص، هانیبال، ۱۳۰۹ - ۱۳۸۹ -- نقد و تفسیر
موضوع: یونگ، کارل گوستاو، ۱۸۷۵ - ۱۹۶۱ م. -- دیدگاه درباره پرسونا (روان کاوی)
موضوع: Jung, Carl Gustav -- Views on persona (Psychoanalysis)
موضوع: نقاشی های ایرانی -- قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد
*Paintings, Iranian -- History and criticism -- ۲۰th century
نقاشی های ایرانی -- جنبه های روان شناسی -- قرن ۱۴
*Paintings, Iranian -- Psychological aspects -- ۲۰th century
رده بندی کنگره: ND ۹۸۵
رده بندی دیویی: ۷۵۹/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۹۳۱۰۹۸۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: تحلیل روانکاوانه آثار نقاشی هانیبال الخاص بر اساس الگوی کارل گوستاو یونگ
مؤلف: زهرا نیک پی
ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲
چاپ: زرچند
قیمت: ۷۰۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۲۲۳-۸
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷.....	پیشگفتار.....
۹.....	فصل اول:.....
۹.....	کلیات.....
۹.....	مقدمه.....
۱۳.....	فصل دوم:.....
۱۳.....	مبانی نظری.....
۱۳.....	مقدمه.....
۱۴.....	مبانی نظری.....
۱۴.....	کارل گوستاو یونگ.....
۱۴.....	سیر زندگی و آثار.....
۲۰.....	مهمترین آثار یونگ عبارتند از:.....
۲۱.....	نظریهها و دیدگاهها.....
۲۱.....	ساختار شخصیت.....
۲۶.....	نشانهها و سمبلها.....
۲۸.....	ضمیر ناخودآگاه جمعی.....

۳۲	کهنگو (صورت ازلی)
۳۵	خود (خویشتن)
۳۵	سایه
۳۶	نقاب (پرسونا)
۳۶	آنیما و آنیموس
۳۷	رویکرد روانکاوانه یونگ به اثر هنری
۳۹	هنر و روان
۴۴	نقد روانکاوانه
۴۶	هانیبال الخاص (سیر زندگی و هنر)
۴۸	سبک هنری، فعالیتها و آثار
۵۰	نقد و نظرات درباره الخاص و آثار او
۵۹	فصل سوم:
۵۹	تحلیل
۵۹	مقدمه
۵۹	تحلیل اثر شماره ۱
۶۳	تحلیل اثر شماره ۲
۶۳	انقلاب، رنگ و روغن، ۱۳۵۷ (مأخذ: وبگاه رسمی هنرمند)
۶۶	تحلیل اثر شماره ۳
۶۹	تحلیل اثر شماره ۴
۷۲	تحلیل اثر شماره ۵

٧٤	تحليل اثر شماره ٦
٧٦	تحليل اثر شماره ٧
٧٩	فصل پنجم:
٧٩	سخن آخر
٧٩	مقدمه
٨١	منابع

پیشگفتار

در اثر حاضر به تحلیل روانکاوانه‌ی آثار نقاشی هانیبال الخاص بر اساس الگوی کارل گوستاو یونگ پرداخته شده است. هانیبال الخاص از مهم‌ترین نقاشان معاصر ایران بود و موضوع غالب آثارش، انسان بوده است. روانکاوی رویکردی است که به ژرفای اثر هنری همانند بُعد ناخودآگاه انسانی می‌نگرد و به تحلیل جنبه‌های روان‌شناختی اثر هنرمند می‌پردازد. مسئله‌ای که نگارنده در این پژوهش سعی در یافتن پاسخی بر آن بود، این مورد است که از نظرگاه نقد روانکاوانه مبتنی بر نظریه‌های یونگ، آثار نقاشی هانیبال الخاص دارای چه عناصری است؟ ویژگی‌ها و کارکردهای هر یک از این عناصر چه مواردی بوده‌اند؟ روش این پژوهش از نوع تحلیلی- توصیفی بوده و تحلیل آن نیز با استفاده از روش تحلیل محتوا بوده است. گردآوری اطلاعات در این پایان‌نامه از نوع کتابخانه‌ای بوده است. در این راستا، در پژوهش حاضر تعداد هفت اثر از هانیبال الخاص انتخاب شده و براساس رویکرد یونگ در نقد روانکاوانه مورد تحلیل قرار گرفته است. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که آثار بررسی شده واجد مولفه‌های نقد روانکاوانه یونگ بوده و شامل عناصری چون «ضمیر ناخودآگاه جمعی»، «کهن‌الگوها»، «خود (خویشتن)»، «پیر خرد»، «نقاب (پرسونا)»، «سایه»، و «آنیما و آنیموس» است.

فصل اول:

کلیات

مقدمه

این پژوهش به تحلیل آثار هانیبال الخاص براساس نقد روانکاوانه کارل گوستاو یونگ پرداخته است. بدین منظور، در فصل یکم، مسئله، اهمیت و ضرورت تحقیق، روش‌شناسی پژوهش، مهم‌ترین مطالعات انجام‌شده در خصوص موضوع، هدف‌ها و پرسش‌های پژوهش ارائه شده است. در فصل دوم، نظریات یونگ در نقد روانکاوانه (شامل تعریف نقد روانکاوانه، هنر و روان، سرآغاز نقد روانکاوانه، سیر زندگی و آثار یونگ، و نظریه‌ها و دیدگاه‌های یونگ) عنوان شده است. سپس، سیر زندگی هنری و آثار هانیبال الخاص و سبک و فعالیت‌های هنری او نیز نقد و نظرات مربوط به الخاص پرداخته شده است. همچنین در این فصل پیشینه مطالعاتی موبوط به پژوهش نیز آمده است. در فصل سوم به روش انجام پژوهش تشریح شده و در فصل چهارم مطابق با ساختار تحلیلی مشخص‌شده، هفت اثر شاخص از هانیبال الخاص مورد تحلیل قرار گرفته است. در نهایت، فصل پنجم نیز به بیان نتایج و یافته‌های پژوهش اختصاص دارد.

در نقد آثار نقاشی، نظرگاه‌های مختلفی مطرح است؛ از جمله نقد فنی، نقد محتوایی، نقد اجتماعی، نقد نشانه‌شناختی، نقد روانکاوانه و... از این میان، نقد روانکاوانه نسبت به دیگر نقدها نزدیکی‌های بیشتری با جهان ذهنی هنرمند دارد. به عبارت دیگر از طریق این نقد بهتر می‌توان از عناصر بصری اثر به‌عنوان تجلی‌گاه و دنیای بیرونی و به تعبیری ساحت ابژکتیو به دنیای درونی و ساحت ابژکتیو هنر رسید.

از ابتدای شکل‌گیری رویکرد روانکاوانه در علوم شناختی، این رویکرد در میدان هنری پیشروی جهان مورد توجه قرار گرفت و اینک از رویکردهای بسیار مهم در نقد و تحلیل‌های هنری است. در این رویکرد، اثر هنری همانند رویا تعبیر می‌شود و منتقد هنری به تحلیل و کشف ابعاد پنهان آن می‌پردازد. پیش از این، منتقد هنری در جستجوی قصد و نیت هنرمند بود اما در رویکرد روانکاوانه منتقد در پی کشف بُعد ناخودآگاه هنرمند است، یعنی بُعدی که خود هنرمند هم از آن آگاهی ندارد. برجسته‌ترین نظریه‌پرداز در رویکرد روانکاوی، کارل گوستاو یونگ است. او مفاهیم مهمی نظیر ضمیر ناخودآگاه جمعی، کهن‌الگو، آنیما و آنیموس، سایه و نقاب را مطرح کرد که در نقد هنری امروز نیز جایگاه خاصی دارد.

روانکاوی اثر هنری، رویکردی جدی در نقدهای هنری معاصر است که سعی در کشف ابعاد ناهوشیار هنرمند و عناصر بروز یافته در اثر او دارد و تلاش دارد ریشه‌های عناصر اثر را در ژرفنای ناخودآگاه و جنبه‌های روانی آن‌ها بیابد. این رویکرد می‌کوشد امیال ناخودآگاه هنرمند و عناصر درون اثر را آشکار نماید؛ ولی توجه اصلی خود را به جنبه‌های بصری پنهان به‌کار رفته در اثر معطوف می‌دارد. به عبارت دیگر، تحلیل روان‌کاوانه اثر هنری، معنای پنهان اثر هنری را کشف می‌کند. این دیدگاه عمدتاً بر آراء و نظرات یونگ استوار است. مدل یونگ به‌طور خلاصه عبارت است از گذار از سطح خودآگاهی و رفتن به عمق ناخودآگاه انسانی، که منشأ تمام رفتارهای بیرونی انسان است. از دیدگاه او، با تحلیل اثر هنری می‌توان به عمق آن راه یافت و لایه‌های معنایی نهفته در درون اثر را یکی پس از دیگری کشف و آشکار ساخت و ضمن روشن کردن علل و انگیزه‌های رفتار شخصیت‌ها، رفتارهای بیرونی آن‌ها را در علل و انگیزه‌های درونی آن‌ها جستجو، ریشه‌یابی و تحلیل کرد. بنیان و خاستگاه این رویکرد، ضمیر ناخودآگاه و مدل کهن-الگویی یونگ است.

مکتب یونگ، مفهوم توارث را مطرح می‌کند بدین معنی که بسیاری از ویژگی‌های فرهنگی در طی سده‌ها به نسل جدید انتقال می‌یابد. او بر درون‌گرایی و برون‌گرایی